

	<p style="text-align: center;">SPOREN NAAR ANTWERPEN-ZUID</p> <p style="text-align: center;">=====</p> <p style="text-align: center;">STUDIE OVER HET VROEGERE STATION ANTWERPEN-ZUID, DE VERDWENEN EN DE NIET-GEREALISEERDE SPOORLIJNEN TEN ZUIDEN VAN ANTWERPEN</p> <p style="text-align: center;"><i>Paul Jacops & Jef Van Olmen</i></p>	
---	---	---

DE 'LIJN VAN WAARLOOS' ANTWERPEN-ZUID – WAARLOOS – MECHELEN/MUIZEN

**E. – DE BRUGGEN TUSSEN DE VIADUCT VAN HET KIEL
EN HET SPOORWEGKNOOPPUNT VAN WILRIJK**

*Research: Jef Van Olmen
Redactie: Jef Van Olmen*

De bruggen tussen de viaduct van het Kiel en het spoorwegknooppunt van Wilrijk

Oorspronkelijk waren op de spoorlijn Antwerpen-Zuid – Mechelen/Muizen enkel ongelijkgrondse kruisingen (bruggen), geen overwegen. Op het baanvak tussen de vertakking Antwerpen-Zuid en het spoorwegknooppunt van Wilrijk ging het om de volgende bruggen:

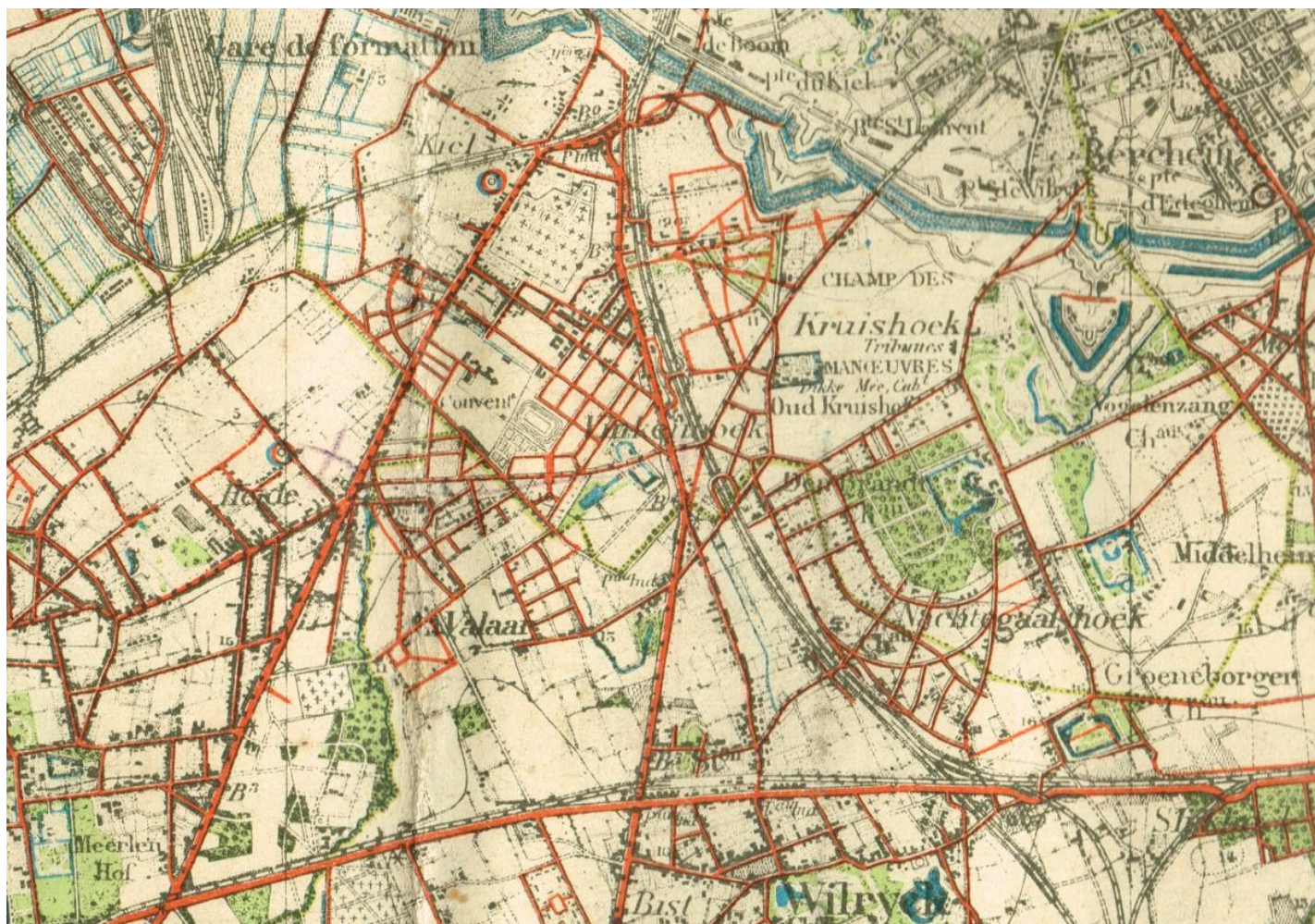
- 1) de viaduct van het Kiel (zie voorgaande blz.);
- 2) de brug die de IJzerenhoekstraat en de Korte Elzenstraat in Antwerpen-Kiel verbond met de Boomsesteenweg; beide niet meer bestaande straten bevonden zich ter hoogte van het huidige Kielpark, rechts van de huidige Jan De Voslei (gekeken richting Antwerpen);
- 3) de brug die de Kruisstraat, later Oefeningstraat, nu Pestalozzistraat, verbond met de Boomsesteenweg, rechts van de huidige Jan De Voslei (gekeken in de richting van Antwerpen);
- 4) de brug die de Kruishofstraat verbond met de Boomsesteenweg; de Kruishofstraat bestaat nog steeds, rechts van de A12 / Boomsesteenweg in Wilrijk (gekeken in de richting Antwerpen);
- 5) de brug die de Berkenlaan, de Cederlaan en de Olmenlaan verbond met de Laarstraat in Wilrijk; deze straten bestaan nog steeds.

Zie ook de kaartjes op de volgende blz.

De bruggen 4) tot en met 5) waren smal en hadden aanrijhellingen met scherpe bochten. Ze veroorzaakten al snel veel hinder voor het toenemende wegverkeer. Over de bruggen 1) en 5) reden er ook trams: over de viaduct van het Kiel (brug nr. 1) reden er stads- en buurtspoorwegtrams (zie voorgaand hoofdstukje) en over brug nr. 5 stadstrams.

In de jaren twintig kwam er tussen de bruggen nr. 3 en nr. 4 een overweg met de Jan Van Rijswijcklaan (zie verder).

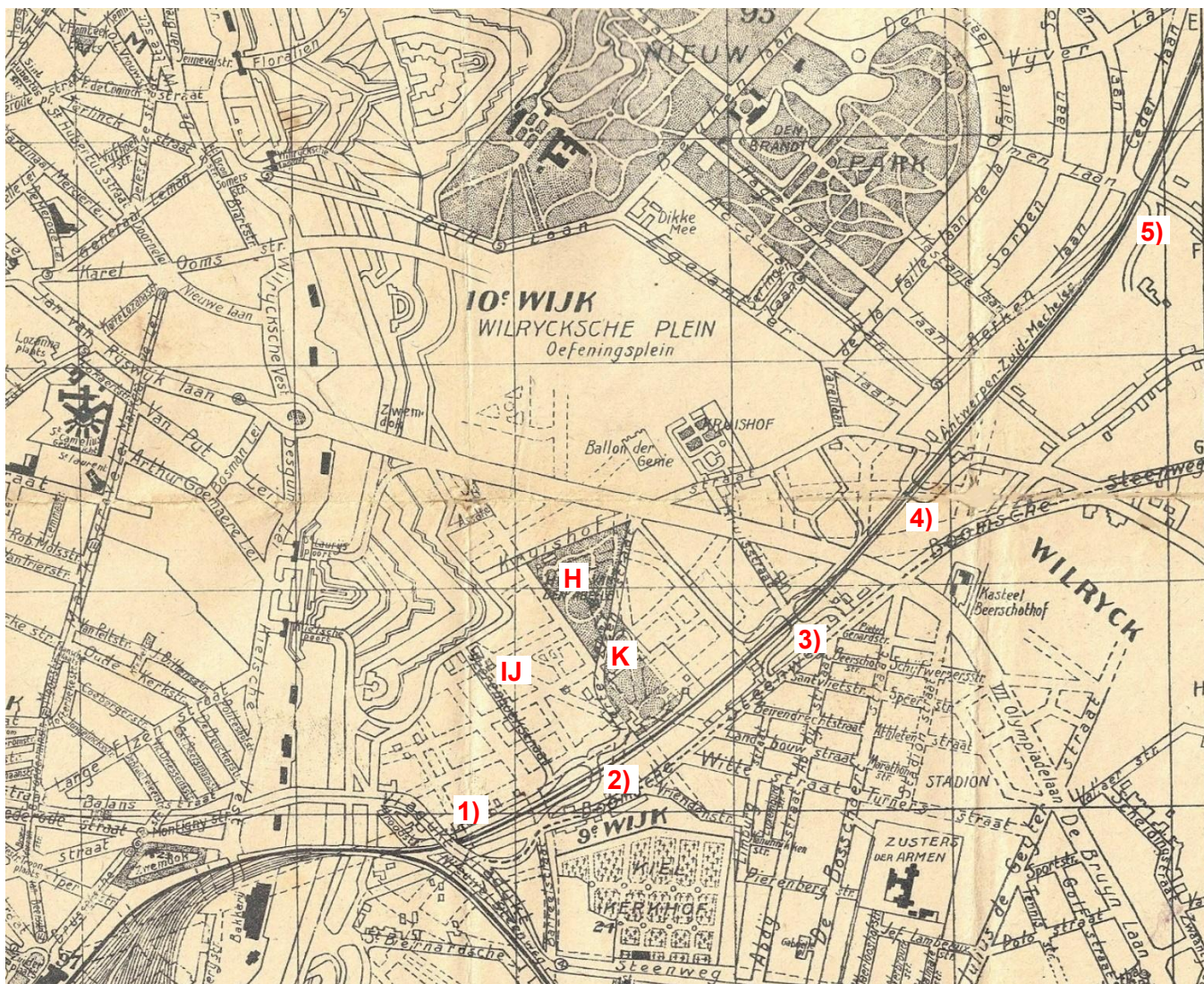

*De spoorlijn van Antwerpen-Zuid naar het spoorwegknooppunt van Wilrijk in de jaren twintig.
Bemerk de vijf bruggen over de spoorlijn. Kaartje: verzameling Dimitri Schoenborn.*

DE 'LIJN VAN WAARLOOS' ANTWERPEN-ZUID – WAARLOOS – MECHELEN/MUIZEN

E. – DE BRUGGEN TUSSEN DE VIADUCT VAN HET KIEL EN HET SPOORWEGKNOOPPUNT VAN WILRIJK Versie 2025 01 29

De spoorlijn van Antwerpen-Zuid naar het spoorwegknooppunt van Wilrijk met de vijf bruggen, eind jaren twintig. Kaartje: verzameling Jef Van Olmen.

De stippellijnen verwijzen naar de straten die zullen worden aangelegd op de terreinen van de Wereldtentoonstelling van 1930 en die nadien de stratenplattegrond zullen vormen van de Tentoonstellingswijk (zie volgende blz.). De definitieve plattegrond wijkt wel af van hetgeen op dit kaartje getoond wordt.

Zullen o.a. verdwijnen:

IJ = IJzerenhoekstraat

K = Korte Elzenstraat

H = Hof van den Abeele

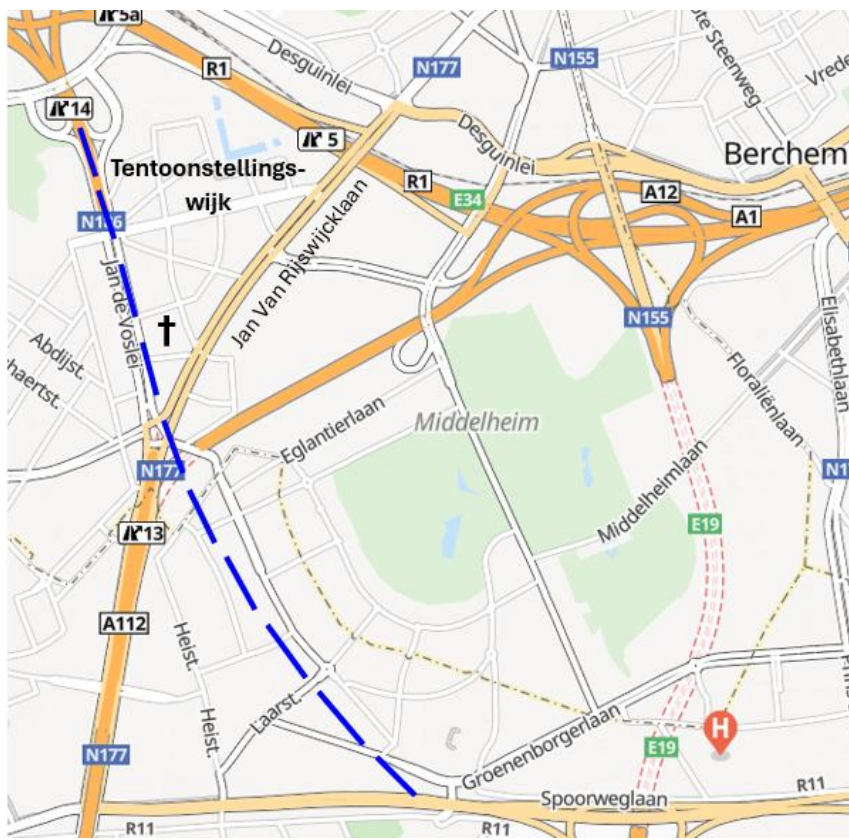
Op het kaartje is ook al de verlengde Jan Van Rijswijcklaan te zien, die de spoorweg zal kruisen met een overweg. Zie het afzonderlijke hoofdstuk dat aan de overweg gewijd is.

DE 'LIJN VAN WAARLOOS' ANTWERPEN-ZUID – WAARLOOS – MECHELEN/MUIZEN

E. – DE BRUGGEN TUSSEN DE VIADUCT VAN HET KIEL EN HET SPOORWEGKNOOPPUNT VAN WILRIJK Versie 2025 01 29

Van 26 april tot 4 november 1930 werd in Antwerpen de 'Wereldtentoonstelling voor Koloniën, Zeevaart en Vlaamsche Kunst' georganiseerd. De expoterreinen waren gelegen naast het baanvak Antwerpen-Zuid – knooppunt Wilrijk van de lijn naar Mechelen/Muizen (de 'lijn van Waarloos') en werden begrensd door de nieuwe, verlengde Jan Van Rijswijcklaan. Na de Wereldtentoonstelling werden de meeste paviljoenen ontmanteld en de terreinen verkaveld tot een moderne

woonwijk, de Tentoonstellingswijk. Het stratenpatroon van de wijk komt nog steeds grotendeels overeen met de plattegrond van de Wereldtentoonstelling. Enkele van de vroegere straten verdwenen, zoals de IJzerenhoekstraat en de Korte Elzenstraat. Zie ook de plattegrond van de expo op blz. 7 van het hoofdstuk over Antwerpen-Zuid en de Wereldtentoonstellingen van 1885, 1894 en 1930.

De locatie van de huidige Tentoonstellingswijk, naast de Jan De Voslei.

Het kruisje duidt de huidige Christus Koningkerk aan, die zich op de terreinen van de Wereldtentoonstelling van 1930 bevond. Daar diende ze als Museum voor de Vlaamse kunst.

De blauwe streepjeslijn duidt de ligging aan van het baanvak Antwerpen-Zuid – knooppunt Wilrijk van de lijn naar Mechelen/Muizen, de 'lijn van Waarloos'.

DE 'LIJN VAN WAARLOOS' ANTWERPEN-ZUID – WAARLOOS – MECHELEN/MUIZEN

E. – DE BRUGGEN TUSSEN DE VIADUCT VAN HET KIEL EN HET SPOORWEGKNOOPPUNT VAN WILRIJK Versie 2025 01 29

Locatie (bij benadering) van de vijf bruggen op het hedendaagse stadsplan van Antwerpen-Kiel en een deel van Wilrijk.

Kaartjes:

<https://www.antwerpen.be/nl/stadsplan>

Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief)

*De brug die de IJzerenhoekstraat en de Korte Elzenstraat verbond met de Boomsesteenweg. Brug nr. 2 op de kaartjes.
Foto genomen vóór de Eerste Wereldoorlog richting Wilrijk; rechts de toenmalige Boomsesteenweg.*

Foto (uitvergroting van een deel van de foto op blz. C-17): verzameling Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief).

Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief)

*Nogmaals de brug die de IJzerenhoekstraat en de Korte Elzenstraat verbond met de Boomsesteenweg
(brug nr. 2 op de kaartjes), gezien richting Wilrijk.*

Foto (jaren twintig): verzameling Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief).

Het pijltje duidt de richting aan waarin de foto genomen is:

Foto genomen vanop de brug die de IJzerenhoekstraat en de Korte Elzenstraat verbond met de Boomseseenweg. Brug nr. 2 op de kaartjes.

Links het toenmalige Hof Van den Abeele, op de achtergrond de brug die de Kruisstraat verbond met de Boomseseenweg.

Bemerk de witte was, vlak naast het spoor waar dagelijks tientallen stoomtreinen passeerden ...

Foto (jaren twintig): verzameling Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief).

Foto genomen vanop dezelfde brug, ditmaal in de richting Antwerpen-Zuid. De goederentrein nadert de viaduct van het Kiel.

Zie ook de foto op blz. D-6 in het hoofdstuk over de viaduct van het Kiel.

Foto: verzameling Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief).

Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief)

De brug die de Kruisstraat (de latere Oefeningstraat, nu de Pestalozzistraat) verbond met de Boomssteenweg. Brug nr. 3 op de kaartjes.

De foto is genomen richting Wilrijk; de huizen rechts bevinden zich aan de Boomssteenweg.

Foto: verzameling Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief).

Studie over het vroegere station Antwerpen-Zuid, de verdwenen en de niet gerealiseerde spoorlijnen ten zuiden van Antwerpen – Paul Jacobs & Jef Van Olmen.

Foto genomen vanop de brug die de Kruisstraat (de latere Oefeningstraat, nu Pestalozzi-straat) verbond met de Boomsesteenweg. Brug nr. 3 op de kaartjes. De fotograaf kijkt richting Wilrijk. In de verte is de brug te zien die de Kruishofstraat verbond met de Boomsesteenweg. Brug nr. 4 op de kaartjes. De straat links op de achtergrond is de Kruishofstraat in Wilrijk. Tussen beide bruggen werd later de verlengde Jan Van Rijswijcklaan aangelegd en kwam er een overweg.

Foto (jaren twintig): verzameling Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief).

Het pijltje duidt de richting aan waarin de foto genomen is:

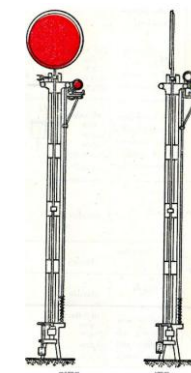

Nogmaals de brug die de Kruisstraat (de latere Oefeningstraat, nu Pestalozzistraat) verbond met de Boomsesteenweg. Brug nr. 3 op de kaartjes. Foto links: de Boomsesteenweg bevindt zich achter de rug van de fotograaf. Over de brug bevindt zich nu de Christus Koningkerk.

Foto rechts: genomen richting Antwerpen-Zuid. De Boomsesteenweg bevindt zich links van de fotograaf. Foto's (jaren twintig): verzameling Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief).

Bemerk het oude type van stopsein, met een rode ronde schijf. De steunmuur van de brug is bovenaan wit geschilderd om de zichtbaarheid van het sein te verbeteren.

Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief)

Dezelfde brug in de jaren dertig, kort voor of misschien al na de opheffing van de lijn. Op de achtergrond is de Christus Koningkerk te zien. Deze kerk, gebouwd tussen 1928 en 1930, bevond zich op de terreinen van de wereldtentoonstelling van 1930 en diende als Museum voor de Vlaamse kunst. Zie ook de plattegrond van de expo van 1930 op blz. 5 van het hoofdstukje over Antwerpen-Zuid en de Wereldtentoonstellingen van 1885, 1894 en 1930. Bemerkt de smalle doorgang voor het wegverkeer.

Bron: Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief).

Studie over het vroegere station Antwerpen-Zuid, de verdwenen en de niet gerealiseerde spoorlijnen ten zuiden van Antwerpen – Paul Jacops & Jef Van Olmen.

Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief)

De brug die de Kruishofstraat verbond met de Boomsesteenweg (brug nr. 4 op de kaartjes), gezien richting Wilrijk. Uitvergroting van een deel van de foto op blz. E-12). Op de achtergrond de Sint-Bavokerk in Wilrijk. Bemerkt de horizontale mistbakens die het sein voorafgaan dat zich vlak voor de brug bevindt. Om de zichtbaarheid van het sein te verbeteren, is de steunmuur van de brug wit geschilderd. Foto genomen vanop brug nr. 3. Foto (jaren twintig): verzameling Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief).

Studie over het vroegere station Antwerpen-Zuid, de verdwenen en de niet gerealiseerde spoorlijnen ten zuiden van Antwerpen – Paul Jacobs & Jef Van Olmen.

Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief)

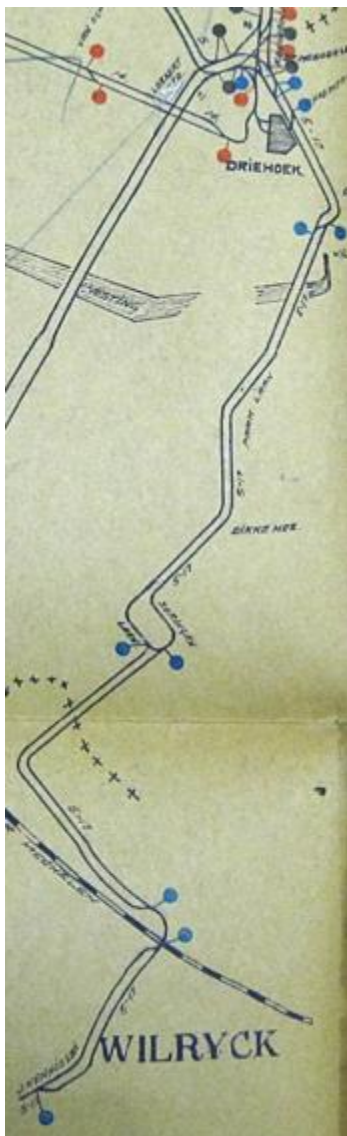
*Beneden aan de brug van de Kruishofstraat bevond zich een baanwachterswoning, kant Wilrijkse Plein.
Foto: verzameling Stadsarchief Antwerpen (Felixarchief).*

Verzameling VlaTAM

Een tram van lijn 5 rijdt naar Wilrijk over de brug die de Berkenlaan, Cederlaan en Olmenlaan verbond met de Laarstraat in Wilrijk. Brug nr. 5 op het kaartje van blz. E-4. Aangezien Antwerp Stadion vermeld staat op het koersbord, is de foto genomen na maart 1937. Foto : verzameling VlaTAM.

DE 'LIJN VAN WAARLOOS' ANTWERPEN-ZUID – WAARLOOS – MECHELEN/MUIZEN
E. – DE BRUGGEN TUSSEN DE VIADUCT VAN HET KIEL EN HET SPOORWEGKNOOPPUNT VAN WILRIJK Versie 2025 01 29

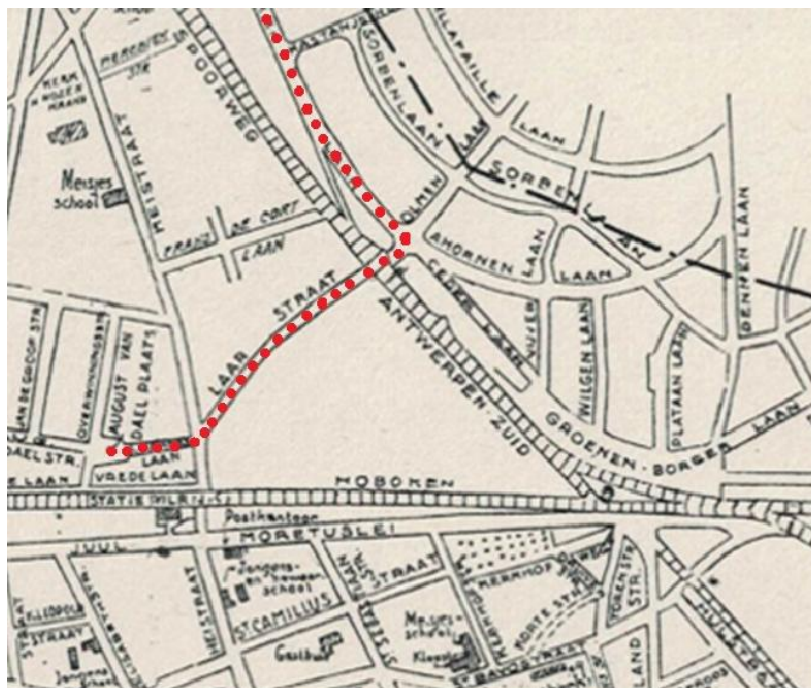

Op deze kaartjes zijn de tramlijnen 5 en 17 naar Wilrijk aangeduid. Op het kaartje links is de Jozef Kenneslaan het eindpunt en op het kaartje rechts de August Van Daeleplaats, het huidige Frans Nagelsplein. Hier werd in 1938 een keerlus aangelegd.

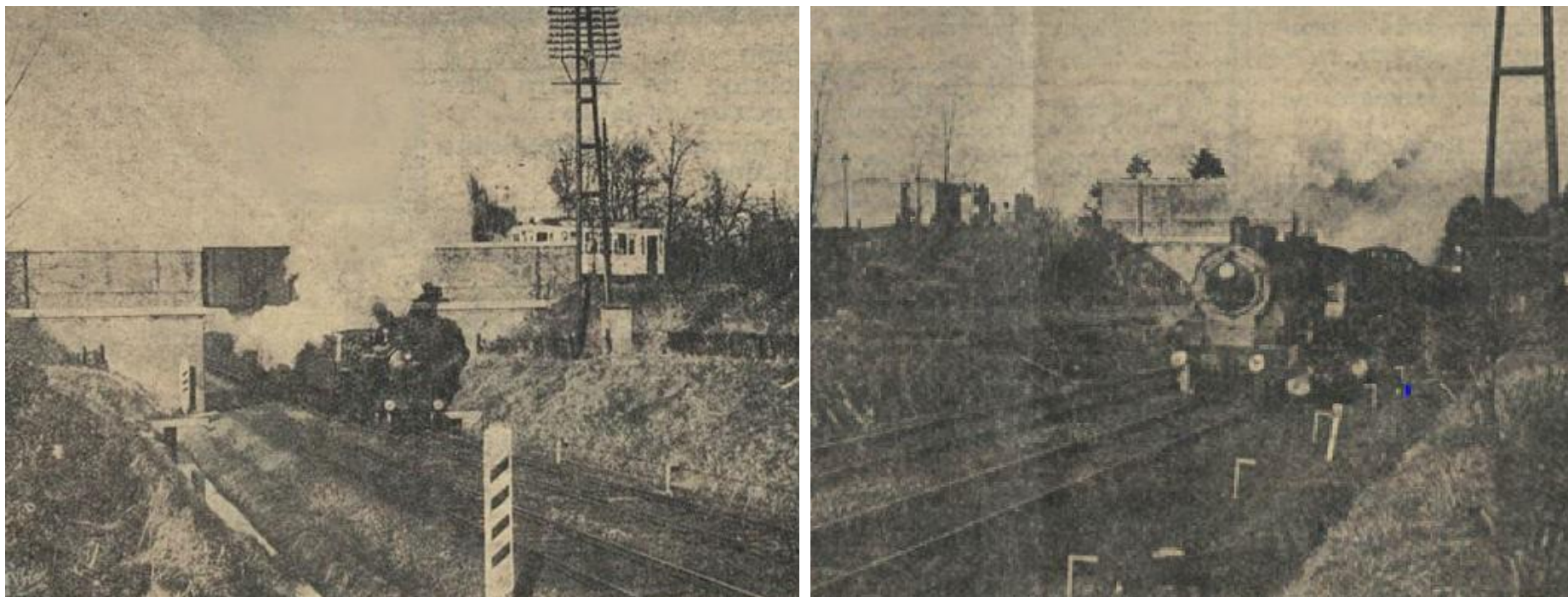
In 1912 werd de reeds bestaande tramlijn 5 verlengd van 'Dikke Mee' tot Wilrijk. Toen bevond de terminus zich in de Heistraat. Zie ook blz. E-18 e.v. in het hoofdstuk over het station Wilrijk in het deel over de fortenlijn.

In 1926 kwam lijn 17 in dienst. Beide tramlijnen werden opgeheven op 31 december 1956.

De tramlijn is dubbelsporig, behalve op de brug over de spoorlijn van Antwerpen-Zuid naar Mechelen/Muizen. Op de smalle brug ligt maar één spoor. Zie de foto op de voorgaande bladzijde.

Kaartjes: verzameling VlaTAM en verzameling Dimitri Schoenborn.

Twee interessante foto's – wel van een zeer slechte kwaliteit – van de brug aan de Laarstraat in Wilrijk. Op de foto links is een tram te zien van lijn 5 of lijn 17 en een trein die in de richting van het spoorwegknooppunt Wilrijk rijdt. De hier verticale mistbakens gaan een sein vooraf dat zich achter de brug bevindt. De foto rechts toont een reizigerstrein naar Antwerpen-Zuid. De locomotief op de foto links is waarschijnlijk een type 18 en de trein op de foto rechts wordt gesleept door een stoomlocomotief type 66, een ex-Pruisische S6.

Foto's uit de krant La Métropole van 6 februari 1936: verzameling Jef Van Olmen.